

Het leven van den arts ...

<https://hdl.handle.net/1874/234603>

mm 11035

BR.1876-V.29.

1876, V, 29

D^R. G. J. TELJER.

Het Leven van den Arts.

Wm. Thompson
P. O. Box
No. 100
New York

Dear Sir,
I have the honor to acknowledge
the receipt of your letter
of the 10th inst.

and in reply to inform
you that the same
has been forwarded
to the proper
authorities.

Van
Wils. Hoogge. Heer
Dr. G. S. Lomeq
Hoogleraar in de
Geneeskunde

Zij deze met hoog-aechting
erkentelijkheid en vriendelijke
wenselijke belangstelling, tot
vandenken, kan geboden
word

Dr. G. S. Jelier

Julyhaas
Augustus 1876

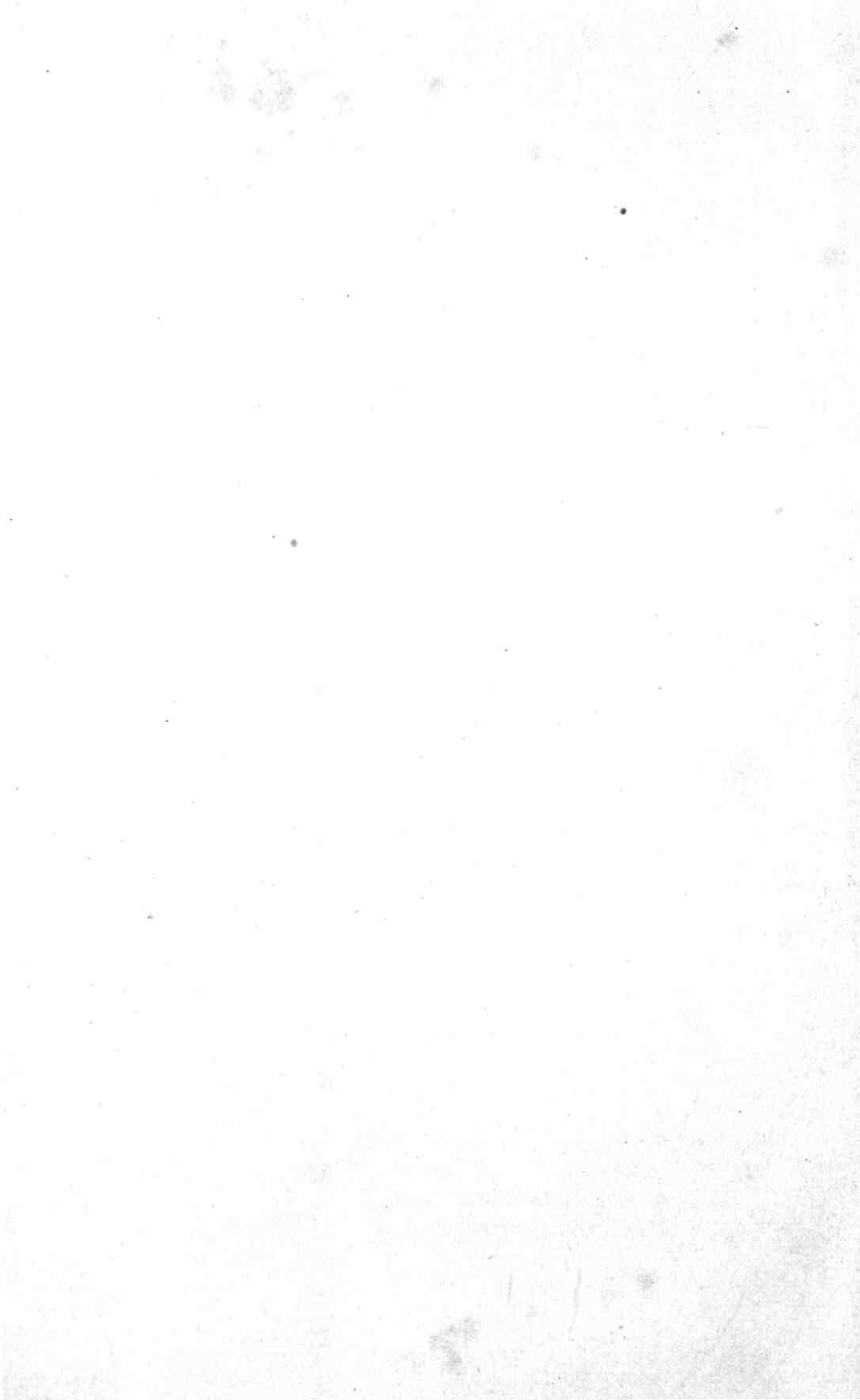
[Faint, illegible handwriting at the top of the page]

MET LEVEN VAN DEN ARTS

DOOR

Dr. G. J. TELJER.

HET LEVEN VAN DEN ARTS.

OPGEDRAGEN

AAN HET

GEMEENTEBESTUUR

VAN

JUTPHAAS

BIJ HET HONORABEL ONTSLAG

ALS

PLAATSELIJK GENEESKUNDIGE

DER

GEMEENTE JUTPHAAS

IN

JANUARI 1876

DOOR

Dr. G. J. TELJER.

UTRECHT,
P. W. VAN DE WEIJER.
Stoomdrukkerij.

Edel Aachtbaren

Burgemeester, Wethouders en Leden van den
Gemeenteraad!

Het is mij eene behoefte om op eenige wijze mijn dank te betuigen, voor de bewijzen van achting, tevredenheid en toegenegenheid mijwaarts betoond, met het geschenk eener door mij hooggewaardeerde medaille, tot aandenken aan mijne ambtsbediening in deze gemeente als Genees-, Heel- en Verloskundige, gedurende een tijdvak van 51 jaren.

Ja, mijne Heeren! het was mij eene uiterst aangename verrassing, na dat ik mijn ontslag als plaatselijk Arts had aangevraagd, niet alleen een honorabel ontslag te mogen ontvangen, maar ook met ernstig erkentelijken dank te worden toegesproken door onzen geachten Burge-meester, tevens met de overhandiging eener voor mij zeer belangrijke gouden medaille. Eene onderscheiding, die waarlijk zeldzaam een geneeskundige ten platten lande voorkomt. Men kan dergelijke verrassing wel gevoelen, maar niet beschrijven.

Ik behoef U niet te zeggen, dat alles een diepen indruk op mij heeft gemaakt; te meer nog, dat ook op

mijne aanbeveling een ervaren Arts in mijne plaats, met algemeene stemmen van het Gemeentebestuur is benoemd. Het kan dus geene verwondering baren, wanneer ik zeg, dat mijne betrekking als Geneeskundige, in eene zoo uiteenliggende, uitgebreide gemeente, op mijn 78-jarigen leeftijd begon moeielijk te vallen. Als ook, dat het mij groot leed zou hebben gedaan, indien deze gemeente, waarin ik zoovele bewijzen van achting, vertrouwen en liefde, gedurende een tijdvak van meer dan eene halve eeuw heb mogen ondervinden, niet van ervaren geneeskundige en liefderijke verzorging van behoeftige lijdens ware voorzien.

Het zal ook geene bevreemding kunnen wekken; wanneer ik zeg, steeds liefde te gevoelen voor eene gemeente, waarin ik zoovele voorrechten heb mogen genieten bij de bewijzen van achting, liefde en vertrouwen.

Het zal mij ook niet ten kwade geduid worden, als ik zeggen mag, dat aan mijn verlangen en aan de keuze van het Gemeentebestuur genoegzame voldoening is gegeven. Immers heeft de Arts E. J. Idenburg zich reeds doen kennen als een in de wetenschap ervaren man, voorzien van een gezond, krachtig lichaamsgestel en niet minder van een minzaam karakter jegens de lijdenden, vooral behoeftigen.

Ik heb gedurende meer dan eene halve eeuw veel beleefd en bijgewoond, zoowel in mijn maatschappelijk leven als met betrekking tot onze kunst en wetenschap. Met voldoening mocht ik, vóór ruim 56 jaren, mijn examen doen als Heel- en Vroedmeester ten platten lande en reeds meer dan 30 jaren zijn verlopen, sedert ik aan de Hoogeschool te Utrecht den, steeds door mij op hoogen prijs gestelden, titel van Doctor in de Geneeskunde verwierf. Ik heb nooit opgehouden om met studie

en onderzoek voorttegaan in eene wetenschap, die ik voortdurend blij liefhebben.

Met genoegen herinner ik mij nog mijne eerste jongelingsjaren in 1814 en 15, toen ik te Dordrecht bij zoo vele hulpbehoevende gewonden van Quatre-Bras en Waterloo, als jongen, hulp mocht aanbrengen, onder toezicht van den Heer Haver Droeze. Hoe velen heb ik daar werkzaam gezien, die niet meer zijn! Hoe vele moordmiddelen zijn sedert uitgedacht, die nog belangrijker verwondingen toebrengen!

Tegen den stroom op te zwemmen is moeielijk, maar het hoofd boven te houden en alle krachten, die wij mogen bezitten, bij te zetten, is ons aller plicht. Sedert den tijd mijner laatste promotie zijn er zoovele jaren reeds heengegaan, als men gewoon is voor een geslacht te berekenen. Door Gods goedheid ben ik voor de mijnen gespaard, terwijl de meesten mijner tijdgenooten reeds zijn vooruit gegaan daarheen, van waar men niet terugkeert.

Voortreffelijke en uitmuntende mannen, door mij nimmer te vergeten, door wier doelmatig onderwijs ik geworden ben, wat ik wezen mag, rusten ook, bijna allen reeds van hunnen arbeid. Veel van het oude heb ik als onbruikbaar en verlaten hooren bespotten en verwerpen, veel, als van nieuwe vinding en als onwaardeerbaar, hooren verheffen.

Ik heb bij al die verschillende leeringen, zoo oud als nieuw, steeds getracht het goede ten nutte van de lijdenden te kiezen. Terugziende op hetgeen ook mij is voorbijgegaan, in verband met hetgeen mij heeft beziggehouden, en waaraan ik nog gaarne mijn overigen levenstijd wensch toetewijden, zij het mij vergund, voor zooveel de ervaring mij daartoe geleid heeft, te

wijzen op de vereischten, waarvan de Arts moet deelgenoot zijn.

Wat ik zeggen wil, waartoe ik op mijn gevorderden leeftijd vermeen eenig recht te hebben; dat is om op de vraag te antwoorden, welke is de beste wijze voor den Arts om een gelukkig leven te hebben en op zijn afgelegden weg met welgevallen te mogen terugzien.

Wellicht kan men denken, dat ik mij op een geestelijk gebied ga begeven, maar dat is niet zoo. Ik wil mij alleen bepalen, wat volgens natuurlijke, anthropologische wetten tot het geluk voor den Arts, en voor de aan zijne zorgen toevertrouwde lijdens, voorname vereischten zijn.

En deze zijn

Geloof, Hoop en Liefde.

In geestelijken zin van hooge waarde, maar niet minder in het natuurlijke leven van den Arts.

1°. *Geloof.* Immers wat zou de beoefenaar der Geneeskunde in al haren omvang zijn, indien hij geen geloof sloeg aan de lessen en raadgevingen zoo van zijne leermeesters, als aan vroegere en latere schrijvers over de Geneeskundige Wetenschap? Ik bedoel niet de bijzondere zienswijzen of stellingen van geleerde mannen, zoo als er velen zijn geweest en nog zijn: want die zijn in de Geneeskunde even menigvuldig als in Theologische en meer andere Wetenschappen.

De Geneeskunde rust op waarnemingen. Het is echter niet toereikend, waarneming aan waarneming te knoopen, te verzamelen en als op een te stapelen. De geest, het verstand moet levend maken hetgeen waargenomen is en wordt, om voor de toekomst vruchten te dragen. Aan de toenemende ondervinding van eeuwen herwaarts zijn

de ontwikkeling en uitbreiding der Geneeskunde verschuldigd.

Nu is voor den Arts het leven te kort om zijne wetenschap op eigen ervaring te gronden. De oude vader Hippocrates zeide reeds „de kunst is lang, het leven kort en de gelegenheid vluchtig.” De Arts moet dus voor zijne kennis zeer veel door en uit geloof vruchten trekken. Hij kan niet alles zelf onderzoeken en moet dus veelmalen op geloof afgaan. Daartoe is van groot belang om, met een onbevooroordeeld geloovig gemoed, al wat geschreven is door, en sedert den tijd van Hippocrates tot heden toe, te onderzoeken en *geloovig* aantenemen, wat zijn verstand hem nuttig toeschijnt in de kennis en behandeling van ziekten en van den zieken mensch.

Iedere ziekte heeft hare eigenaardige eigenschappen, die wellicht vaak in het duister verborgen liggen, doch waartoe het waarnemen geoefend en versterkt wordt door de heilzame vroegere en latere voorschriften, die een langdurig gezag der ondervinding bewaarheid heeft.

Wij mogen wel den vader der Geneeskunst Hippocrates, als een genie bewonderen, wiens naam ook vereeuwigd is. Hoe nauwkeurig heeft hij, met de weinige hulpmiddelen, die hem ten dienste stonden, de verschijnselen en gevolgen van ziekten beschreven! Wat zou hij zijn geweest, indien hij met de latere ontdekkingen van Harvens en van Leeuwenhoek en van zoo vele andere lateren ware bekend geweest? Geloof aan de latere onderzoekingen en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen van latere geniën tot op heden, moet den Arts opwekken om aan het ziekbed optemerken en waartenemen, wat zijne voorgangers hem geleerd hebben en daarmede voordeel te doen tot nut van de lijdenden. Waren

de Artsen niet op geloof afgegaan aan hoogst wetenschappelijke mannen, die bijv. chinine, morphine en zoo vele andere heilzame middelen ontdekt en aangeprezen hebben, dan zouden zij die toch niet hebben kunnen noch durven voorschrijven.

Niemand zal dus ontkennen dat *Geloof* aan waarnemingen van geloofwaardige mannen een voornaam vereischte is in den Arts.

2°. *Hoop*. Wat is een Arts zonder hoop bij zijne patienten? Hoe gevaarlijk en hoe moeielijk een ziektegeval of in Heel- en Verloskundige toestanden ook zijn moge, steeds moet hij bij zijn moed de hoop voegen van den zieken mensch te zullen behouden. Ja ook, bij bedenkelijke verlossingen en heelkundige operatiën, moet de hoop hem levendig houden om te doen, wat de wetenschap hem leert. Zonder met die hoop bezielde te zijn zal hij den moed niet hebben om dat, wat hij op wetenschappelijke gronden nog noodig of nuttig oordeelt, aan te wenden. Met gebrekkigen ijver en slappen zin, laat hij allicht de middelen verzuimen of uitstellen, die nog konden dienstig zijn. *Hoop* houdt den mensch levendig en niemand zal derhalve ontkennen, dat de hoop een voornaam vereischte is in den Arts. Hij zegge steeds „zoo lang er leven is, is er hoop.” In sommige gevallen zegt hij „melius remedium anceps, quam nullum” maar vaak moge hij ook zeggen, „melius remedium nullum quam anceps.”

Het spreekt van zelf, dat van hoop geene sprake kan zijn bij toestanden, die niet kunnen hersteld worden. De Arts mag bij een verbrijzeld lid geene hoop koesteren, dat de natuur herstelling en genezing zal geven; bij bekleemde breuken die haastige hulp vereischen, mag hij niet immer hopen op de natuur. Daarbij zou hij zich

bedriegen, ten koste van het leven der lijdens. Dat zou eene valsche hoop zijn; terwijl hij tevens de hoop moet hebben om, van gepaste operatien een goed gevolg te mogen zien. Even zoo zou het eene dwaasheid zijn om bij kennelijk doodelijke ziekten, bijv. toring, kanker en dergelijken hoop op genezing te houden. Dat zou zijne onkunde te kennen geven en ongunstigen invloed hebben op zijn patient en diens geliefde betrekkingen. Het zou ook ongepast zijn om zijne lijdenden aan doodelijke ziekten hoop te geven op herstelling. Door hen met hunnen toestand bekend te maken, kan hij nog dikwijls gepaste gelegenheid vinden om hen in hunne laatste oogenblikken hoop te geven op een zachten overgang en die middelen aan te wenden, die geschikt mogen zijn om het laatste lijden te verzachten.

Liefde: liefde is een woord, dat op verschillende wijze kan worden toegepast. De liefde, welke ik bedoel, is:

1. Liefde voor de wetenschap.
2. Liefde voor zijne lijdende natuurgenoooten.
3. Liefde voor zijne kunstbroeders.

Liefde voor de Wetenschap. O, die geene liefde heeft voor eene Wetenschap als de Geneeskunde in al haren omvang, is niet waardig haar te beoefenen; beter is het dan, dat hij, die haar beoefent, eene andere betrekking zoekt in het maatschappelijke leven. Liefde voor de wetenschap dringt hem om alles te onderzoeken, wat geschikt kan zijn om, met veiligheid voor zijn eigen geweten, den moeielijken weg te bewandelen, waarop hij zich heeft begeven. Studie, aanhoudend onderzoek, zoowel van oude classieke als van hedendaagsche schrijvers zij zijn levenslust. Sedert Hippocrates zijn er vele onderzoekingen en ontdekkingen gedaan. Hoe verschillend ook de leeringen en de geneeswijzen door som-

mige geniën zijn voorgedragen, doet de studie daarvan den Arts krachtig worden in het onderzoek en de kennis van den zieken mensch. En wanneer dan de praktizeerende Arts de vele ontdekkingen, die sedert, slechts in eene halve eeuw, zijn gedaan, bestudeert, wat leert hem dat de waarde schatten der geneeskunde, zoowel van de nieuwere als de oude. Een voornaam geleerde zegt „duizend geneeskundigen hebben misschien sedert duizend jaren aan de verbetering der geneeskunde gearbeid. Hij, die hunne schriften met vlijt en nadenken leest, ontdekt in een korten tijd meer dan wanneer hij duizend jaren naar zieken liep.”

Aan het ziekbed zal hem dan wel dikwijls de proef blijken, dat de natuur zich door geene bijzondere leer-ingen of systemen laat binden. De liefde voor de wetenschap zal hem beveiligen voor het aannemen van bepaalde geneeswijzen, op hypothesen gegrond. Met zorg zal de Arts op elk plaatshebbend verschijnsel of omstandigheid acht slaan en alzoo, met de spraak der natuur en hare wetten, zich bekend maken, zonder welke hij noch haar dienen noch haar in hare soms woeste werking kan tegengaan.

Liefde voor de wetenschap bewaart hem om deze of gene hypothese aan te kleven. De ervaring leert, hoe de eene leerstelling na de andere is verdwenen om weer eene andere te voorschijn te brengen. De natuur, zoo wel de gezonde als de zieke natuur van den mensch, bleef intusschen dezelfde en belachte al die nieuwe geleerde voortbrengselen. Evenwel uit al die nieuwe, ja soms met de natuur strijdige voortbrengselen van menschelijk vernuft ontstond vaak zeer veel goeds. De Arts, die liefde heeft voor zijne kunst, tracht het goede daarvan te nemen, voor zooveel hij oordeelt ten nutte van

zijne lijdens te zijn. Liefde voor de wetenschap doet hem alle moeite en bezwaren, die er aan verbonden zijn, geduldig dragen en den Arts weldadig zijn voor zijne lijdende natuurgenooten.

Liefde voor zijne lijdende natuurgenooten. O, wanneer de Arts geen medelijden en daarbij gepaard gaande menschenliefde gevoelt, is hij niet waardig het edel vak, de geneeskunde, te beoefenen. Wat geeft rijkdom, wat geeft eer? Ja, geen van beiden is te verwerpen; beiden toch zijn van groot, zeer groot belang voor ieder mensch en wel inzonderheid ook voor den beoefenaar der geneeskunst. En wien zouden die voorrechten beter toekomen dan hem, die, zoowel door zijne wetenschap als moeitevolle maatschappelijke betrekking, der menschheid zoo groote diensten bewijst. Immers zegt men, de gezondheid is de grootste schat op de wereld; en zal men dan niet hem eene groote waarde toekennen, die voor zijne evenmensen zorgt om, door raadgevingen, dien onwaardeerbaren schat te behouden of terug te geven?

Niet altijd is dat zoo in de wereld, de meest rechtshapen, de kundige Arts wordt vaak miskend en charlatans, tooverdocters worden te rade genomen, of zogenoemde heilzame middelen, die vaak in dagbladen worden aangeprezen, gebruikt op raad van oude tantes of bakkers, buiten weten, soms tegen den raad van den kundigen huisarts. Dat alles kan licht aanleiding geven, dat de Arts in zijne eer getast is en zijn gevoel van deelneming voor zijn lijder, die zoo handelt, verflauwt, ja zelfs tot haat en verachting overgaat. En toch, niet alzo! Zoodanig lijder verdient wel het meeste medelijden, daar hij, bij al zijn lijden, niet zelden eene tweede ramp zich op den hals haalt, tengevolge van kwade raadgevingen. Moge het zijn, dat de Arts weder geroe-

pen wordt, na dergelijke handelingen, ach! dat hij zich dan niet bar aanstelle, noch schijn van ontevredenheid doe blijken, maar in en met liefde den lijder weder onder zijne verzorgende behandeling neme. De liefderijke raad en de nauwlettende zorgen zullen reeds genoeg zijn, om voor een groot deel tot de herstelling van een wellicht niet hopeloozen lijder bevorderlijk te zijn.

Zoo moge het ook voorkomen, dat zijn patient met ontevredenheid zijne voorschriften in acht neemt, of soms voor een groot deel verzuimt; ja ook soms zeggen mocht „docter ik kan die medicijnen niet gebruiken, ze benauwen mij” of iets dergelijks. Dat dan de docter die patient niet bar of onmedelijgend toespreke, maar dat hij bedenke met een zieke te doen te hebben, die tevens ziekelijk is van gemoed. Hij kome den patient te gemoet en zegge op minzamen toon: welnu, ik zal het wat zachter maken; dat is al genoeg om zijn patient tevreden te stellen: eene kleine wijziging in vorm of smaak doet hem hetzelfde medicament voorschrijven; de liefderijke toespraak is reeds genoeg om de lijdenden op den weg van herstelling te brengen.

Het is de algemeene wet der liefde, welke beoefening den Arts in zijne belangrijke bestemming op de wereld kan gelukkig doen zijn. Het besef alleen, dat hij talenten van wetenschap en kennis, hoeveel of hoe weinig hij die ook moge hebben, ontvangen heeft van den Grooten Schepper der Natuur, doet hem met dankbaarheid opzien tot Hem, door Wien hij in de gelegenheid is gesteld om die, naar zijn vermogen, ten dienste zijner natuurgenooten te mogen aanwenden. Dit alleen is genoeg om hem te bewaren voor elke ontevredenheid, wanneer hij naar zijne meening niet genoegzaam geëerd, gerespecteerd of wel voor zijne gedane zorgen met ondank wordt beloond. —

Niet zijne zucht om aan alle menschen te voldoen, niet zijne begeerte om naam te maken, of te schitteren in de wereld, noch zich te willen verrijken ten koste van het leed en het lijden van zijn evenmensch, moeten de drijfveeren zijn van zijn levensbeginsel.

„De Arts behoort bereid te zijn, zijne ecrzucht tot welzijn van den lijder op te offeren. Dat is voor velen, vooral oudere practici, wel eens moeielijk: de menschenliefde, die wij Artsen onzen ongelukkigen lijders verschuldigd zijn, eischt zulks echter.”

„Liefde is macht. Zij is het niet minder, neen meer nog is zij het, dan kennis: en waar die beide machten zich vereenigen in den Geneesheer, daar is hij in staat, met zijn talent te woekeren en wonderen te doen met zijne kunst.”

Rijkdom en eer zijn in de wereld groote schatten, en wie zou daar geen prijs op stellen? Lijders van den eersten stand, die den Arts eeren en ruim beloonen, zijn hem veel waard. Maar „wij zijn daartoe eigenlijk niet in de wereld om rijk te worden of grooten naam te maken; het is wel, zoo wij de wereld, die wij zonder onze voorkennis of keus, hoe dan ook, zijn binnen gekomen, met fatsoen weder kunnen verlaten.” Hij moet niet alleen bij de voorname gegoeden zijne wetenschap en ijver ten goede geven, maar bij den minder gegoeden en behoeftigen moet hij, met de meeste zorg en deelneming, zijne kunst veil hebben. Deze uit liefde en met liefde behandelende zal hij gewis meer genot hebben: want al wat men uit liefde doet, is niet zwaar. In eenvoud en zachtmoedigheid moet hij de arme lijders bijstaan, en hij zal er dubbel loon voor erlangen. Ook zij zullen hem roemen en die roem zelf zal hem in de maatschappij tot meer vertrouwen brengen. Hij zal daarbij hooger aangetekend

worden en voor zich zelven meer voldoening ondervinden Bij eene belanglooze opofferende liefde, zal hij allengs zich zelven leeren verloochenen en het kruis van zijn belangrijken werkkring met gemak en tevredenheid dragen.

Maar nu, het derde *Liefde jegens zijne kunstbroeders*. Dat mag waarlijk wel eene vreemde soort van liefde genoemd worden. Want wellicht is er niet ééne betrekking in het maatschappelijk leven dan de beoefening der geneeskunde, waarin jaloerschheid, eerzucht, wangunst en broodnijd zoo algemeen aangetroffen worden. En toch is het de plicht van alle menschen om elkander liefde toe te dragen. Heeft dan de christelijke leer „wat gij wilt, dat U de menschen doen, doe hen ook alzoo” betrekking tot ieder mensch, dan moest die wel inzonderheid worden in acht genomen onder kunstgenooten. Bij kunstbroeders van eene zoo belangrijke wetenschap, die, met betrekking tot het geluk van den mensch, zoo met het doel om den grootsten schat, de gezondheid te bewaren, als om den zieken zijne gezondheid terug te geven, op het hoogste standpunt in de maatschappij geplaatst, mocht wel eene meer algemeene liefelijke oprechte stemming gevonden worden.

Moge dan wel niet die gewenschte onderlinge liefde en vertrouwelijke oprechtheid onder de geneeskundigen altijd gevonden worden: dat dan toch ieder rechtschapen Arts moge streven, om alles zooveel mogelijk in acht te nemen, wat daartoe kan bevorderlijk zijn. Hoemeer ook hij alle hatelijkheid of laster van een enkelen hatelijken collega van zich afwerpt, en zich niets daarvan aantrekt en nog minder eenige wraak zoekt te nemen, met de bewustheid dat die aan Hooger Macht toekomt, des te gelukkiger zal hij er aan zijn, ja des te meer zal hij zich beijveren, om steeds met zorg zijn plicht te betrachten,

tot rust voor zich zelve en tot nut van de lijdende menschheid. Dan ook zal hij ervaren, dat zijne grootste benijders en lasteraars eindelijk zich zelve een kuil graven.

Moge het voorkomen, dat eens een lijder van hem af loopt en overgaat tot een ander, en wellicht naar een kwakzalver of zoogenoemden piskijker. Ja, hij kan voor de laatsten liefde hebben noch achting, maar toch moet hij zich dat niet aantrekken bij de bewustheid van zijn plicht te hebben gedaan en, volgens zijne wetenschap en ervaring, zijne beste zorgen te hebben aangewend.

Ik noem daar de piskijkerij. Ja, die onder welken naam of titel, zich daarvan bedient en den lijder alles wijs maakt, is geene achting waardig. Het verraadt groote onkunde of schandelijk bedrog, aan anderen wijs te maken, dat de beschouwing van de pis *alleen* voldoende is om de oorzaken en het wezen der ziekten en de hulpmiddelen, daarop gegrond, tegen ziekten te leeren kennen.

Geheel iets anders is het echter om, in verband met andere ziekte tekenen, verschillende toestanden van ziekteprocessen te leeren kennen uit de hoedanigheid der ontlaste pis. De ouderen, zoowel als vele nieuwe geneeskundige schrijvers, schrijven veel nut toe aan de beschouwing der pis bij zieken. „Zij verdient” zegt Hufeland „de grootste oplettendheid van den geneesheer, die haar bij de oude geneesheeren in zeer hoogen graad ten deel werd, en thans te zeer verwaarloosd wordt.”

Gelijk er een groot verschil is tusschen *astronomie* en *astrologie*, zoo mogen wij dat ook gelijk stellen met *uronomie* en *uroscopie*. Evenals astrologie eene bedriegelijke zaak is, zoo is uroscopie tot niets anders dienstig dan op eene bedriegelijke wijze de menschen te bejegenen.

De Arts, allen schijn van uroscopie vermijdende, behoort elk verschijnsel, dat de zieke natuur oplevert, nauwkeurig te onderzoeken, en daartoe mag de uronomie wel eene goede plaats verdienen.

Hoewel een scheikundig onderzoek soms noodig is, zoo mag men echter niet aannemen, dat zulks in de geneeskundige praktijk altijd uitvoerbaar is.

Men kan vele bestanddeelen in de urine door analyse vinden, waartoe Casselman, Neubauer, Ziegler, Aitkin en onze Hollandsche Kerbert en meer anderen de handleiding geven. Maar bij die allen zal men nog niet altijd genoegzaam licht verkrijgen. Deze hebben meer waarde voor den scheikundige, dan voor den praktischen Geneesheer. Immers wat leert ons de analyse van suiker en stijfsel. In natura kan een kind die onderkennen, maar wie zal hare geanalyseerde bestanddeelen van elkander onderscheiden? Zoo mag dan ook de practicus zich vergenoegen om, volgens de leer van Hippocrates en velen zijner volgelingen, de ontlaste urine waar te nemen, zoo als zij zich bij iederen ziekte-toestand vertoont; en dat zal hem in vele gevallen van waarde zijn, zoowel in diagnose als prognose. Op niet eenig afzonderlijk teeken, dat zich bij den zieken mensch voordoet, kan bepaald gerekend worden. De pols kan, zelfs voor den Arts bedriegelijk zijn; ook het beschouwen van de tong alleen kan hem tot eene verkeerde leiding verstreken. De stethoscoop geeft een groot licht tot de kennis van ziekten, vooral der borst; maar niet alle Artsen zijn Scoda's of Laennec's. Vele verschijnselen bij den zieken kunnen, op zich zelve genomen, niet altijd hem tot genoegzaam licht verstreken. Het ensemble van alle verschijnselen en kenteekenen, ja ook de vorige toestand van de lijders, de anamnesis, moeten hem leiden

tot kennis, oorzaak en gevolgen van iederen ziekte-toestand, zal hij met vrucht weten te doen of te laten, wat heilzaam kan zijn voor zijn lijdenden natuurgenoot.

De beschouwing van die veel omvattende wetenschap, waarin het edel maar moeitevol bedrijf, de Geneeskunst bestaat, is in alle opzichten geschikt om een broederlijken band te maken met onze kunstbroeders, die met ijver, eerlijkheid en liefde haar beoefenen.

Heb ik thans, volgens natuurlijke wetten, den weg beschouwd, dien de medicus moet in acht nemen, moge het mij, op mijn gevorderden leeftijd, niet ten kwade geduid worden, dat ik op een meer geestelijk gebied wijze.

De leer van onzen Goddelijken Meester, naar Wien wij den naam van Christenen dragen, wijst ons den weg om reeds op deze wereld gelukkig te kunnen leven. Is dit zoo voor alle menschen, dan is die leer wel in het bijzonder van toepassing op den Arts, die, niet alleen voor zich zelve, voor zijn goeden naam en voor zijn geweten heeft te zorgen, maar ook te doen heeft met een lijdenden evenmensch, die, voor zooveel de mensch vermag, aan hem het leven en de gezondheid of verlichting van lijden te danken heeft.

De voorschriften, die onze Groote Meester ons heet doen kennen, zijn nog al velen; maar hoe meer de Arts die in acht neemt, hoe gelukkiger hij zal zijn. Hij beginne met te bedenken de edele uitspraak: „Ik ben niet op de wereld gekomen, om gediend te worden maar om te dienen” „Heb uwe naasten lief als u zelf” „Wat gij wilt dat U de menschen doen, doe hen ook alzoo.” „Heb Uwe vijanden lief, zegen ze die U vervloeken, doe wel dengenen, die U geweld aandoen. Neem Uw

kruis op, verloochen U zelve en volg mij." Die zegt, „Leer van mij, dat ik zachtmoedig ben en nederig van harte."

En zoo velen meer, die wij wel als recepten van den besten Geneesheer mogen aanwenden. Ik mag getuigen op mijn 78-jarigen leeftijd, dat ik — hoezeer op verre na niet immer aan die voorschriften voldaan te hebben — mij toch altijd bij applicatie in de gevolgen heb wel bevonden en ze mijnen kunstbroeders kan aanbevelen.

„Hij, die in zijne dwaze trotschheid al zijne bekenden en zelfs hen, die het waarlijk goed met hem meenen, miskent, waant toch, dat hij door ieder miskend wordt. Hij, die zich naar niemand wil schikken, eischt, dat ieder zich zal schikken naar hem. Hij, die bij eenige toegenegenheid en vriendelijkheid, welke hij zoo gaarne van anderen ondervindt, het aangenaamste leven zou kunnen leiden, verwoest zijne eigene vreugde, wondt onophoudelijk zich zelve, als een krankzinnige, door zijne dwaze eigenzinnigheid, en heft dan kinderachtige klachten aan over de domheid, kleingeestigheid en boosheid der menschen."

„Zijn toon tegen anderen, wordt de toon tegen hem. Zoo als hij alles in anderen berispt, vindt men wederkeerig alles in hem onaangenaam en verkeerd. Gelijk hij over ieder gering verzuim groot misbaar maakt, betaalt men hem met gelijke munt." Zoo worden de woorden „Met welke maat gij meet, zult gij wederom gemeten worden." bij ervaring bevestigd.

Aan het einde dezer „schets" genaderd, is het mij eene ware behoefte des harten, nogmaals mijn hartelijken dank te brengen aan de Edel Achtbare Heeren Leden

van het Gemeentebestuur van Jutphaas, voor al de blijken van toegenegenheid, voor al den krachtigen steun, voor al de heilrijke medewerking, die ik gedurende de 51 jaren, waarin ik als Gemeente-Geneesheer mocht werkzaam zijn, heb mogen ondervinden. Beleefdelijk neem ik de vrijheid, mij ook voor mijne overige levensdagen, hoe velen of weinigen die zijn zullen, in hun aller warme vriendschap aan te bevelen; terwijl ik mijnen ambtelijken plaatsvervanger volgaarne denzelfden heilzamen invloed van het Gemeentebestuur toewensch, dien ik, vooral bij belangrijke epidemiën, nimmer te vergeefs inriep.

Bij dien dank aan het Bestuur der Gemeente voeg ik gaarne de betuiging mijner erkentelijkheid aan hare Ingezetenen, die mij als *Arts* het grootste vertrouwen, als *Medeburger* de grootste achting en als *Jubilaris* op mijn 40- en 50-jarig feest de grootste blijken van liefde en gehechtheid hebben geschonken. Voor hun allen de wensch, dat het de Gemeente Jutphaas, waarin ik zoo langen tijd werkzaam was, bij voortduring wel moge gaan.

En nu nog ten slotte een enkel woord aan mijne kunstbroeders, bijzonder aan hen, die leden zijn van ons Geneeskundig Leesgezelschap „Concordia res parvae crescut.” Hun allen breng ik mijnen hartelijken, mijnen oprechten dank voor de bewijzen van vriendschap, die ik zoo lange jaren van hen als hun *Medelid*, niet het minst voor het stoffelijk aandenken hunner hoogachting, dat ik als *Feestvierende* van hen mocht ontvangen op den 50-jarigen gedenkdag mijner eerste Promotie.

Het ga hun allen wel! Blijven zij nog lang gespaard, ten zegen voor hunne huisgezinnen en tot heil der lijdens, die aan hunne zorgen zijn toevertrouwd! En mochten ook zij, in hun „Leven van den Arts” het eene enkele maal moeten ervaren, dat hunne beste bedoelingen worden ge-

minacht of verkeerd beoordeeld, dat dan ook zij zich troosten mogen met de waarheid der oude spreuk: „La critique est aisée mais — l'art est difficile.

Wenn Andre Vieles um den Einen thun,
So ist's auch billig, dass der Eine Wieder
Sich fleissig frage, was den Andern nützt.

GOETHE.

Waken en Denken en Leeren is Leven;
Eke hier niet werkt, is zijn plekje op aard,
Wie daar niet denkt, is het Leven niet waard!
Om om te Leeren is het Leven gegeven!
Leeren en Leeren is de eeuwige taak,
Die noch te knaagen, nach de grijnard
Vesmaak.

de Genestot